

УДК 336.22:338.24(477)
JEL H20, H30, E62

ІНСТРУМЕНТИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Віра Кміть¹, Марія Кривейко²

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
79008, м. Львів, просп. Свободи, 18*

¹*e-mail: vira.kmit@lnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6845-8139>*

²*e-mail: mariakryvejko@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4972-3754>*

Анотація. Метою статті є оцінка результативності інструментів податкового регулювання, запроваджених в Україні в умовах воєнного стану, визначення їхнього впливу на дохідну частину бюджетної системи та обґрунтування напрямів удосконалення податкової політики в умовах післявоєнного відновлення. У дослідженні використано комплекс методів: системний підхід (для аналізу взаємозв'язків між податковими інструментами та фіскальною стійкістю), порівняльний і трендовий аналіз (для дослідження динаміки бюджетних надходжень), а також аналіз, синтез та метод узагальнення. Розглянуто наукові основи формування та реалізації податкової політики України в умовах воєнного стану. Проведено комплексний аналіз трансформації податкових інструментів, законодавчих змін, динаміки податкових надходжень та впливу воєнних факторів на фіскальну стійкість держави. Особливу увагу приділено оцінці ефективності тимчасових податкових послаблень, змін у механізмах адміністрування, ролі податкової політики у підтримці бізнесу та забезпеченні оборонних потреб. Визначено ключові тенденції відновлення фіскальної спроможності у 2023–2025 рр. та вплив цих процесів на макроекономічну стабільність. Проаналізовано системні проблеми адміністрування, недосконалість податкових пільг та низький рівень податкової культури населення. Розроблено пропозиції щодо підвищення результативності податкового регулювання, посилення інституційної довіри, гармонізації з європейськими стандартами та формування передумов післявоєнної відбудови.

Ключові слова: податкова політика, воєнний стан, податкове регулювання, фіскальна стійкість, бюджетні надходження, підприємництво, податкове навантаження.

Постановка проблеми. Функціонування податкової системи України в умовах повномасштабної війни зазнало суттєвих трансформацій під впливом зниження економічної активності, руйнування інфраструктури, переміщення бізнесу та різкого зростання оборонних видатків. Воєнні реалії продемонстрували недостатню гнучкість існуючих механізмів оподаткування, що зумовило необхідність перегляду податкових інструментів, адаптації адміністрування та застосування кризових пільг для збереження економічної стійкості й фіскальної спроможності держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання змісту, зміни структури та ефективності податкової політики досліджували такі науковці, як О. Замасло [6], В. Кміть, О. Югач [9], В. Горин, П. Була, В. Чорноус [3] та ін. У наукових працях розкрито роль податкового регулювання, інструменти фіскальної політики та її вплив на економічну активність держави.

Сучасні дослідження значну увагу приділяють особливостям функціонування податкової системи в умовах воєнного стану, адаптації податкових механізмів до кризових викликів та забезпеченню фіскальної стійкості держави. Зокрема, Н. Філіпова, Л. Боденчук та В. Перепелиця досліджують особливості реалізації податкової політики суб'єктів господарювання в умовах війни [17]. Н. Шкроміда та Г. Лещук аналізують виклики для бізнесу та адаптацію облікових систем в умовах трансформації податкової системи України [18]. Ю. Голинський акцентує увагу на впливі податкових пільг і механізмів мінімізації податкового навантаження на фіскальну стійкість бюджету [2].

Водночас недостатньо висвітленими залишаються питання оцінки результативності інструментів податкового регулювання в умовах воєнного стану, їх впливу на бюджетну систему, підприємницьку активність та відновлення податкової бази, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є оцінка результативності інструментів податкового регулювання, запроваджених в Україні в умовах воєнного стану, визначення їх впливу на дохідну частину бюджетної системи та обґрунтування напрямів удосконалення податкової політики в умовах післявоєнного відновлення.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Аналіз і синтез застосовано для виявлення ключових тенденцій розвитку податкової політики у воєнний період. Системний підхід дав змогу оцінити взаємозв'язки між податковими інструментами, фіскальною стійкістю та економічною активністю. Порівняльний і трендовий аналіз використано для дослідження динаміки бюджетних надходжень, податкового навантаження й особливостей змін у підприємницькому секторі. Метод узагальнення використано для формування пропозицій щодо вдосконалення податкової політики у післявоєнний період.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабна агресія російської федерації проти України спричинила суттєві деформації економічного розвитку та висунула нові вимоги до податкової політики, яка в умовах воєнного стану набуває критичного значення для забезпечення оборонних потреб і підтримки функціонування економіки [1]. За цих умов податкова політика має бути гнучкою, стабілізаційною та одночасно здатною формувати підґрунтя для післявоєнної відбудови.

У науковій літературі існують різні підходи до трактування змісту податкової політики, що зумовлено відмінностями економічних поглядів та ролі держави в оподаткуванні. О. Замасло розглядає податкову політику як складову фіскальної політики, спрямовану на мобілізацію фінансових ресурсів і макроекономічне регулювання [6]. В. Кміть та О. Югач акцентують на її захисній функції в контексті економічної безпеки [9]. Міністерство фінансів України визначає податкову політику як діяльність держави з установа, закріплення та організації справляння податків [10].

Узагальнення цих підходів дозволяє виокремити основні характеристики податкової політики:

- єдиним суб'єктом формування податкової політики є держава, що реалізує відповідні повноваження через компетентні державні інституції;
- стабільність та достатність податкових надходжень є фундаментальною передумовою виконання державних функцій;
- самостійність у визначенні податкової політики – ознака економічного суверенітету й зрілості держави;
- у кризових умовах податкова політика стає інструментом відновлення економічної активності;
- податкові рішення мають забезпечувати баланс між фіскальними потребами та стійкістю підприємницького сектору.

Важливу роль у цьому процесі відіграють інструменти податкового регулювання. До таких інструментів належать податкові пільги, спеціальні режими, удосконалення адміністрування та зниження витрат платників на виконання зобов'язань [8]. У період війни їх застосування стало основою підтримки підприємницької активності. Серед кризових заходів – відстрочення сплати податків, податкові канікули, зниження ставок, цільові стимули для підприємств критичної інфраструктури та механізми для релокованого бізнесу.

Після повномасштабного вторгнення Верховна Рада України свідомо відійшла від вимог дотримання принципу стабільності податкового законодавства. Це був вимушений крок, оскільки довоєнна модель оподаткування виявилася неадекватною в умовах руйнування виробничих ланцюгів [3].

Першим системним рішенням стало ухвалення Верховною Радою Закону України №2118-IX, яким держава тимчасово відтермінувала подання звітності, сплату низки податків та скасувала відповідальність для платників, що не могли виконувати свої зобов'язання. Ці кроки відіграли ключову роль у стримуванні хвилі масових банкрутств та збереженні працездатності малого бізнесу.

Поглиблення підтримки було забезпечено Законом №2120-IX, який запровадив спеціальний режим оподаткування для ФОП та розширив можливості застосування спрощеної системи. Зокрема, було звільнено від сплати єдиного податку платників I–II груп, збільшено ліміт доходу для III групи та запроваджено ставку 2% від обороту без ПДВ. Одночасно ФОП отримали право тимчасово не сплачувати ЄСВ за себе та мобілізованих працівників.

Відповідно до звіту Національної стратегії доходів станом на початок 2025 року їх чисельність сягнула 1,63 млн осіб, що на 52,5 тис. більше, ніж у 2021 році (табл. 1). Паралельно збільшилися й фактичні надходження єдиного податку: у 2024 році вони зросли на 17 млрд грн порівняно з попереднім роком, що підтверджує ефективність запропонованих механізмів стимулювання [15].

За період 2022–2025 рр. найбільший обсяг нових реєстрацій фізичних осіб-підприємців зафіксовано у Києві – 108,5 тис. осіб. Значні показники також спостерігалися в Дніпропетровській – 68,4 тис. осіб та Львівській – 60,0 тис. осіб областях. Натомість

під закриття ФОП припав на січень 2025 року. Було ліквідовано понад 105 тис. ФОП, що майже вдвічі перевищує кількість реєстрацій (63,8 тис. осіб) [13].

Таблиця 1
Динаміка реєстрації ФОП за групами I–III Єдиного податку за період 2020–2024 рр.

Платники податків	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
I група ФОП	226,9	223,3	207,7	210,4	194,9
II група ФОП	658,1	622,8	555,3	601,8	630,6
III група ФОП	645,6	707,5	732,4	761,0	800,2
Усього:	1530,6	1553,6	1495,4	1573,2	1625,7

На думку фінансового аналітика Романа Корнилюка, основними чинниками збільшення кількості закриття ФОП стали: мобілізаційний тиск на підприємницьку діяльність, обов’язкова сплата ЄСВ з 1 січня 2025 року, економічні виклики, зумовлені воєнними діями та циклічне закриття ФОП-одноденок [16].

Серед видів діяльності найбільш витривалими виявилися роздрібна торгівля – 28,1%, IT-сектор та оптова торгівля з часткою 9,1% та 7,2% відповідно, на які разом припало понад половину новостворених ФОП у 2022–2025 роках [13].

З огляду на загальні показники, фізичні особи-підприємці в умовах воєнного стану перерахували 126 млрд грн податкових надходжень. Це яскраво ілюструє високий рівень адаптивності суб’єктів українського підприємництва до загроз воєнного часу, що є ознакою стійкого функціонування національної економіки.

Для оцінки ролі податків у бюджетній системі доцільно проаналізувати динаміку їх частки у доходах Державного бюджету (табл. 2).

У 2020–2021 рр. податкові надходження стабільно забезпечували 80–85% бюджетних ресурсів. Втім, у 2022 р. їхня частка скоротилася до 53%, а у 2023 р. – до критичного значення 45%. Станом на 01.08.2025 р. частка податків у доходах бюджету становила 53,8%, що свідчить про ефективність законодавчих змін та повернення до традиційної податкової моделі.

Таблиця 2
Динаміка частки податків у загальних доходах Державного бюджету (2020–2025 рр.) [10]

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	2025*
Всього доходів, млн грн	1076016,7	1296852,9	1787395,6	2671998,0	3122713,4	2095337,1
Податкові надходження	851115,6	1107090,9	949764,4	1203544,1	1647189,6	1127403,0
Питома вага в доходах, %	79,1	85,4	53,1	45,0	52,7	53,8
Динаміка, %		130,1	85,8	126,7	136,9	...

Примітка: *наведено дані станом на 01.08.2025

З 2023 року почався перехід від антикризових рішень до відновлення фіскальної стійкості [11] Закон №3219-IX припинив дію пільгової ставки 2% та частково повернув податкові перевірки для секторів із підвищеними ризиками – підакцизної продукції, фінансових і платіжних послуг, грального бізнесу.

Законом №4015-IX було встановлено підвищену ставку військового збору – до 5% для більшості платників, крім військовослужбовців, та до 10% від мінімальної заробітної плати для ФОП, які перебувають на I, II, та IV групах ЄП. Це забезпечило суттєве збільшення надходжень: за перше півріччя 2025 року –75 млрд грн. Ставка податку для ФОП третьої групи ЄП становить 1% від доходу.

Лідерами за регіональними внесками до військового збору стали Київ (24,3 млрд грн), Дніпропетровська (8,6 млрд грн), Львівська (5,7 млрд грн) та Харківська (4,8 млрд грн) області [4].

Відповідно до Закону України № 3474-IX у 2024 році після тимчасового підвищення ставки податку на прибуток до 50% бюджет отримав додаткові 46,5 млрд грн. З 01.01.2025 Законом №4015 базову ставку податку на прибуток для фінансових установ підвищено з 18% до 25%, що відповідає загальноєвропейським стандартам і сприяє збільшенню бюджетних надходжень [7, с. 35].

Аналіз ключових законодавчих актів, ухвалених під час воєнного стану, демонструє зміну курсу податкової політики. Тому вкрай важливо проаналізувати, як ці антикризові заходи змінили динаміку наповнення Державного бюджету.

Важливим індикатором є повернення рівня податкового навантаження до довоєнних значень: з 25% у 2022–2023 рр. до 27,3% у 2024 році [10].

Для релевантного порівняння пропонуємо зіставити податкові надходження 2022 та 2024 років (рис. 1). Такий підхід зумовлений тим, що 2023 рік слугував перехідним етапом від тактичних антикризових заходів до стратегічного відновлення довоєнної фіскальної архітектури.

Здебільшого ключовим джерелом наповнення бюджету є податок на додану вартість. Упродовж січня-грудня 2024 року до Державного бюджету було забезпечено

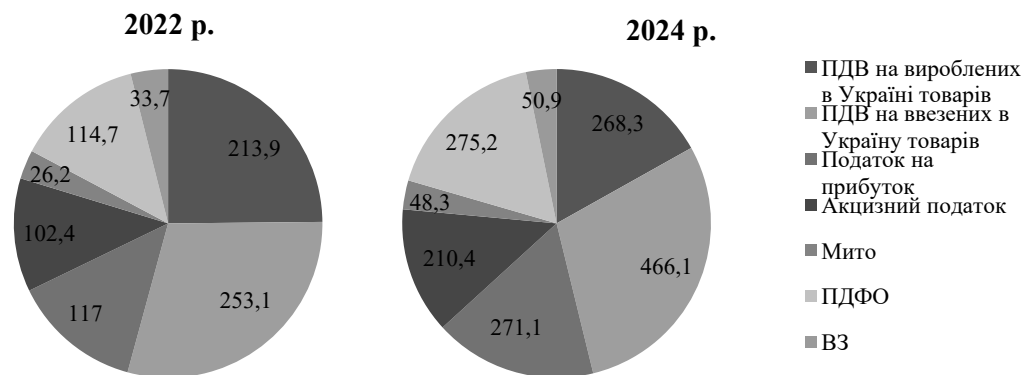

Рис. 1. Структура податкових надходжень Державного бюджету у 2022 р. та у 2024 р. [5]

збір ПДВ у сумі 734,4 млрд грн. Це на 267,4 млрд грн, або на 57,26% більше, ніж за аналогічний період 2022 року.

Таке значне зростання зумовлене відновленням 20% ставки ПДВ на імпорт пального, відповідно до Закону України №2618-IX, а також загальним покращенням показників міжнародної торгівлі.

Суттєво зросла частка податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Так, у 2024 році було перераховано 275,2 млрд грн ПДФО, що у 2,4 рази більше за показник 2022 року. Таке зростання зумовлене значними виплатами військовослужбовцям та індексацією мінімальної та середньомісячної оплати праці.

Зростання надходжень по податку на прибуток підприємств у 2023–2024 рр. зумовлене ухваленням Закону України №3474-IX, яким було збільшено ставку для надприбутків банківського сектору. За 2024 рік загальні надходження становили 271,1 млрд грн, що у 2,3 рази перевищує показник 2022 року (117 млрд грн). Саме вітчизняні банки за 11 місяців 2024 року сплатили до бюджету 44,52 млрд грн податку на прибуток [5, 13].

Непрямі податки, які формують приблизно третину бюджетних доходів, а саме акциз та мито також демонструють суттєве зростання внаслідок поступового відновлення ставок та гармонізації національного законодавства з нормами ЄС.

Оскільки податкове стимулювання є ключовим інструментом підтримки стійкості національної економіки, 1 жовтня 2024 року набув чинності Закон України №3813IX, яким передбачено створення особливих умов оподаткування для платників із високим рівнем податкової дисципліни – так званого «Клубу білого бізнесу».

Станом на вересень 2025 року до переліку «Клубу білого бізнесу» увійшли 6619 компаній та 530 ФОП, хоча у порівнянні з попереднім кварталом кількість учасників скоротилася на 25%. Регіональний розподіл свідчить про високу концентрацію таких платників у Києві (1054), Дніпропетровській області (631), Київській області (498) та Львівській області (467) [4, 13].

Разом з тим ефективність податкової політики обмежується низкою системних проблем, які формувалися протягом тривалого часу та загострилися під впливом воєнних дій.

Ключовою перешкодою для податкової системи є її складна та нестабільна нормативно-правова база, що не лише збільшує витрати платників на дотримання законодавства, але й підриває довіру до системи загалом. Вплив податкових пільг і легальних схем мінімізації податкового навантаження також істотно впливає на загальну фіскальну стійкість бюджету [2].

Додатковим стримувальним чинником є нерівномірний розподіл податкового навантаження: надмірний тиск ПДФО, ЄСВ та ЄП особливо впливає на конкурентоспроможність малого та середнього бізнесу. Крім того, система податкових пільг в Україні позбавлена стратегічної спрямованості та передбачуваності. Це обмежує приватні інвестиції, зокрема у високотехнологічні та експортно-орієнтовані галузі.

Критичним структурним викликом залишається низький рівень податкової культури, посилений недовірою до державних інституцій. Результати глобального

опитування щодо оцінки діяльності ДПС засвідчують високу толерантність населення до тіньових практик та сприйняття податкової служби як карального органу. Зокрема, 5,8–8% респондентів визнають необхідність використання корупційних практик для отримання послуг. Близько 30% опитаних громадян виявляють толерантність до корупції, а 23–32% платників схильні вважати ДПС каральним органом, навіть без негативного особистого досвіду [14].

Формування податкової політики в Україні визначається також євроінтеграційним курсом. Відповідно до Меморандуму з МВФ від 1 січня 2023 року Україна зобов'язалася підвищувати прозорість, результативність та простоту податкової системи. Концептуальною основою цих змін стала Національна стратегія доходів України до 2030 року.

Реалізація положень НСДУ та подолання наявних структурних викликів потребує впровадження системних заходів. На основі проведеного дослідження сформовано комплекс стратегічних рекомендацій щодо підвищення результативності податкової системи України:

1. *Забезпечення стабільності та передбачуваності податкового законодавства* завдяки мінімізації частих змін до Податкового кодексу, спрощенню процедур розрахунку податкових зобов'язань, а також формуванню довгострокової регуляторної політики.

2. *Підвищення рівня довіри платників до податкових органів* за допомогою розширення консультаційних послуг, зменшення карального характеру взаємодії через акцент на сервісній функції й посилення антикорупційних механізмів.

3. *Цифрова трансформація системи адміністрування податків* через автоматизацію процесів контролю та мінімізацію людського фактора, вдосконалення та розширення функціоналу Електронного кабінету й мобільних застосунків, а також інтеграцію України до міжнародних інформаційних мереж для автоматичного обміну даними.

4. *Оптимізація податкового навантаження та модифікація системи пільг* завдяки впровадженню цільових податкових стимулів для інвестицій та інновацій та підтримки стартапів, високотехнологічних виробництв і підприємств у постраждалих регіонах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз довів, що адаптивні інструменти податкового регулювання забезпечили підтримку бізнесу та стабільність бюджетної системи України в умовах воєнного стану. Водночас виявлені фіскальні виклики потребують переходу від тактичних послаблень до системного реформування на засадах Національної стратегії доходів до 2030 року, що поєднує інституційну довіру, діджиталізацію адміністрування та фіскальну справедливість.

Перспективами подальших досліджень є моделювання макроекономічних ефектів від впровадження окремих етапів Національної стратегії доходів та оцінка відповідності вітчизняного законодавства європейським податковим стандартам.

Список використаних джерел

1. Біленко О., Савченко С. Трансформація механізму податкової політики в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-19>
2. Голинський Ю. Вплив податкових пільг і легальних схем мінімізації податкового навантаження на фінансову стійкість бюджету. *Фінансовий простір*. 2025. № 4(58). DOI: [https://doi.org/10.30970/fr.4\(58\).2025.606970](https://doi.org/10.30970/fr.4(58).2025.606970)
3. Горин В. П., Була П. В., Чорноус В. С. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №18. С. 23–31. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.18.23>
4. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>
5. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
6. Замасло О.Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 420 с.
7. Звіт про стан виконання Національної стратегії доходів до 2030 року у 2024 році. URL: <https://lnk.ua/xNKQaGQe8>
8. Канєва Т., Тесля Р. Податкові інструменти регулювання економічного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. №65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-34>
9. Кміть В., Югач О. Особливості податкової політики України в умовах гібридної війни. *Вісник Львівського університету*. 2023. Вип. 65. С. 1–14. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2023.65.0>
10. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/>
11. Огренич Ю., Щебликіна І., Сопіна А. Бюджетно-податкова політика України: особливості та напрями вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61>
12. Осадчук С.В. Податкові інструменти формування доходів бюджету в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2024. Т. 35 (74), № 4. С. 32–37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/74-4-6>
13. Офіційний портал Opendatabot : веб-сайт. URL: <https://opendatabot.ua/>
14. Публічний звіт ДПС за 2023 рік. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/791153.html>
15. Публічний звіт ДПС за 2024 рік. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/888084.html>
16. У 2024 українці закрили рекордну за 5 років кількість ФОПів – майже 210 тисяч. *YouControl.Market* : електрон. наук. фахове вид. URL: <https://blog.youcontrol.market/u-2024-ukrayintsi-zakrili-riekordnu-za-5-rokiv-kilkist-fopiv-maizhie-210-tisiach/>
17. Філіпова Н., Боденчук Л., Перепелиця В. Податкова політика суб'єктів господарювання та особливості її реалізації в умовах війни. *Scientific Works of Interregional Academy of Personnel Management. Legal Sciences*. 2023. №4. DOI: <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.4.8>
18. Шкроміда Н., Лещук Г. Податкова система України в умовах воєнного стану: виклики для бізнесу та адаптація облікових систем. *Український економічний часопис*. 2025. №10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-22>

References

1. Bilenko, O., & Savchenko, S. (2022). Transformation of the tax policy mechanism under martial law. *Economy and Society*, (46). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-19> (in Ukrainian).
2. Filipova, N., Bodenchuk, L., & Perepelytsia, V. (2023). Tax policy of economic entities and its implementation in times of war. *Scientific Works of Interregional Academy of Personnel Management. Legal Sciences*, (4). <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.4.8> (in Ukrainian).
3. Holynskiy, Y. (2025). The impact of tax benefits and legal tax burden minimization schemes on the fiscal sustainability of the budget. *Financial Space*, 4(58). [https://doi.org/10.30970/fp.4\(58\).2025.606970](https://doi.org/10.30970/fp.4(58).2025.606970) (in Ukrainian).
4. Horyn, V. P., Bula, P. V., & Chornous, V. S. (2024). Tax policy of Ukraine in martial law: realities, security challenges and prospects for overcoming. *Investytsiyi: Praktyka ta Dosvid*, (18), 23–31. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.18.23> (in Ukrainian).
5. Kanieva, T., & Teslia, R. (2024). Tax instruments for regulating economic development. *Economy and Society*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-34> (in Ukrainian).
6. Kmit, V., & Yuhach, O. (2023). Specific features of Ukraine's tax policy under hybrid warfare. *Visnyk of Lviv University. Series Economics*, (65), 1–14. <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2023.65.0> (in Ukrainian).
7. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Official website. <https://www.mof.gov.ua/uk/> (in Ukrainian).
8. Ohrenych, Y., Shcheblykina, I., & Sopina, A. (2024). Fiscal policy of Ukraine: features and directions of improvement. *Economy and Society*, (69). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61> (in Ukrainian).
9. Opendatabot. (n.d.). Official portal. <https://opendatabot.ua/> (in Ukrainian).
10. Osadchuk, S. V. (2024). Tax instruments for forming budget revenues under martial law. *Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Economics and Management*, 35(74), 32–37. <https://doi.org/10.32782/2523-4803/74-4-6> (in Ukrainian).
11. Report on the Progress of Implementation of the National Revenue Strategy until 2030 in 2024. (2024). <https://lnk.ua/xNKQaGQe8> (in Ukrainian).
12. Shkromyda, N., & Leshchuk, H. (2025). Tax system of Ukraine under martial law: challenges for business and adaptation of accounting systems. *Ukrainian Economic Journal*, (10). <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-22> (in Ukrainian).
13. State Budget Web Portal for Citizens. (n.d.). <https://openbudget.gov.ua/> (in Ukrainian).
14. State Tax Service of Ukraine. (n.d.). Official web portal. <https://tax.gov.ua/> (in Ukrainian).
15. State Tax Service of Ukraine. (2023). *Public Report of the State Tax Service of Ukraine for 2023*. <https://tax.gov.ua/diyalnist-plani-ta-zviti-roboti-791153.html> (in Ukrainian).
16. State Tax Service of Ukraine. (2024). *Public Report of the State Tax Service of Ukraine for 2024*. <https://tax.gov.ua/diyalnist-plani-ta-zviti-roboti-888084.html> (in Ukrainian).
17. YouControl.Market. (2024). *In 2024, Ukrainians closed a record number of sole proprietorships in five years – almost 210 thousand*. <https://blog.youcontrol.market/u-2024-ukrayintsi-zakrili-riekordnu-za-5-rokiv-kilkist-fopiv-maizhie-210-tisiach/> (in Ukrainian).
18. Zamaslo, O. T. (2017). *The Tax System of Ukraine: Theory, Methodology, Practice* [Monograph]. Ivan Franko National University of Lviv (in Ukrainian).

INSTRUMENTS OF TAX REGULATION OF UKRAINE'S ECONOMY UNDER MARTIAL LAW

Vira Kmit¹, Mariia Kryveiko²

*Ivan Franko National University of Lviv,
18 Svobody Ave., Lviv, 79008*

¹*e-mail: vira.kmit@lnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6845-8139>*

²*e-mail: mariakryveiko@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4972-3754>*

Abstract. The purpose of the article is to assess the effectiveness of tax regulation instruments introduced in Ukraine under martial law, determine their impact on the revenue side of the budget system, and substantiate directions for improving tax policy during post-war recovery. The study utilizes a comprehensive set of methods: a systems approach to analyze the relationships between tax instruments and fiscal resilience; comparative and trend analysis to study the dynamics of budget revenues; and analysis, synthesis, and generalization.

The article examines the scientific foundations and practical mechanisms of shaping and implementing Ukraine's tax policy under the conditions of martial law. A comprehensive assessment is provided of the transformation of tax instruments, legislative adjustments, changes in the structure and dynamics of tax revenues, and the influence of wartime factors on the fiscal resilience of the state. Special attention is devoted to evaluating the effectiveness of temporary tax relief measures, the evolution of tax administration procedures, and the role of fiscal policy in supporting entrepreneurship, maintaining economic activity, and securing defense needs. The study identifies key trends in the restoration of fiscal capacity during 2023–2025 and outlines their implications for macroeconomic stability and long-term financial sustainability. Systemic challenges – such as administrative inefficiencies, limitations of tax incentives, and the persistently low level of tax compliance culture – are analyzed. Based on these findings, the authors propose directions for strengthening the effectiveness of tax regulation, enhancing institutional trust, aligning national fiscal policy with EU standards, and creating the structural and financial prerequisites necessary for post-war economic recovery and sustainable development.

Keywords: tax policy, martial law, tax regulation, fiscal stability, budget revenues, entrepreneurship, tax burden.

Стаття: надійшла до редакції 10.05.2026

прийнята до друку 25.06.2026

опублікована (оприлюднена) 30.06.2026